

GORENJEC

Političen in gospodarski list.

Stane za Kranj z dostavljanjem na dom 4 K, po pošti za celo leto 4 K, za pol leta 2 K, za Nemčijo 4 marke, za Ameriko 2 dolarja. Posamezne številke po 10 vin. — Na naročbe brez naročnine se ne ozira. — Uredništvo in upravnništvo je v hiši števil. 173. — Izdajatelj: Tiskovno društvo v Kranju. — Odgovorni urednik: Lavoslav Novak — Rokopisi naj se ne pošiljajo prepozno.

Izhaja vsak petek
: ob petih zvečer :

Inserati se računajo za celo stran 50 K, za pol strani 30 K, za četrt strani 20 K. Inserati se plačujejo naprej. Za manjša oznanila se plačuje za pet-vrsto 10 vin., če se tiska enkrat, za večkrat znaten popust. — Upravnistvu naj se blagovolijo pošiljati naročnina, reklamacije, oznanila, sploh vse upravne zadeve, uredništvu pa dopisi in novice. — Dopisi naj se izvolijo frankirati. — Rokopisi se ne vračajo.

Vojska.

Struna je počila.

Zadnjo soboto popoldne ob 1/2 3. uri je že zapustil kralj Peter z vsemi oblastmi Belgrad. Odpotovali so proti Kragujevcu. Ob treh je bil izdan razglas za mobilizacijo vse srbske armade. Nekoliko pred šesto uro je prišel srbski ministrski predsednik Pašič v avstrijsko poslaništvo v Belgradu in je izročil odgovor na avstrijsko noto. Avstrijski poslanik baron Giesl je izjavil, da je odgovor srbske vlade nezadovoljiv. Diplomatične zveze so bile vsled tega prekinjene in ob 6. uri 30 minut zvečer je zapustil Giesl z vsem poslaniškim osebjem Belgrad. Odpeljal se je z vlakom proti Zemunu. Izročil je bil prej posle avstrijskega poslaništva nemškemu poslaniku.

Ko je Giesl prišel v Semlin, je šel k telefonu in je 25 minut govoril z ogrskim ministrskim predsednikom Tiszo. Nato je šel v hotel „Zentral“ k večerji. Množica ga je živahno pozdravljala. V hotelu je igrala ciganska godba „Marš princa Evgena“. Ljudstvo je ploskalo, Giesl je vstal in vskliknil: „Živel kralj! Živela domovina!“ Ob 9. uri se je Giesl odpeljal na Dunaj.

Dne 25. julija zvečer malo pred 8. uro sta prišla zunanji minister grof Berchtold in vojni minister Krobotin k cesarju Francu Jožefu v Ischl in sta mu predložila srbski odgovor. Po noči sta ministra odšla na Dunaj. Dvor je bil nevoljen, da je Srbija ukazala mobilizirati že ob 3. uri, odgovor je pa podala šele nekoliko minut pred 6. uro.

Navdušenje za vojsko v Avstriji.

Z velikimi ovacijami so pozdravili Dunajčani v soboto zvečer po zidovih nabite rumene lepake, ki so naznanjali mobilizacijo. Ko je isti večer šef generalnega štaba Konrad baron Hötzendorf prišel iz vojnega ministrstva in hotel stopiti v avtomobil, ga je ondi zbrana množica dvignila na ramena, nekaj časa nosila okoli in mu klicala „slava!“

Z navdušenjem so pozdravili prebivalci Budimpešte in drugih mest proglas za mobilizacijo. Tudi v Pragi je bilo veliko navdušenja. Le pred uredništvom lista „Češke Slovo“ so se slišali nekateri nasprotni kljci in so zato nekaj ljudij zaprli.

Ogrska.

Na Ogrskem je pozvana pod orožje vsa deželna bramba. V vseh deželah ogrske krone je ljudstvo dolžno dajati vojne potrebščine.

Vojno stanje.

Sicer še oficijelno ni napovedana vojska, pač pa že obstoja med Avstrijo in Srbijo vojno stanje. Dokler traja to stanje in se pravilno ne napove vojska, ostane večina pogodb, sklenjenih med državama, v veljavi. Kadar se vojska napove so tisti vojaki, ki padejo sovražniku v pest, sicer njegovi vjetniki, a mora čedno z njimi ravnati in jih ne sme umoriti, vjete prostovoljce pa sme nasprotnik postreliti.

Cesar Franc Jožef se počuti dobro in ostane v Ischlu. Pri obedu je cesar posebno prijazno pozdravil vojvodinjo Viktorijo Luizo iz Braunschweiga, hčer nemškega cesarja Viljema.

Izredne odredbe v Avstro-Ogrski.

Izdanih je bilo z ozirom na vojno nevarnost pet cesarskih in več ministrskih odredb glede osebne svobode, hišne pravice, zborovalne pravice, pisemske tajnosti, tiskovne svobode. Uveljavlja se zakon o vojaški služnosti. Časniki se morajo poslati oblastvu tri ure prej v cenzuro, preden izidejo. Zaključena so zasedanja državnega zbora in deželnih zborov in tako so državni in deželni poslanci izgubili imuniteto. Prepovedane so pri nas tiskovine, ki izhajajo na Srbskem. Vojni dolžnosti podvrženim Avstrijem je prepovedano prestopiti državno mejo. Poštne pošiljatve in brzojavi se strogo pregledujejo. Brzjavni in telefonski promet se omejeta.

Finance.

Vodja finančnega ministrstva baron Engel je naznanil poštni hranilnici, da naj pripravi za prvi čas 300 milijonov kron, katere bo posodil za mobilizacijo avstrijski posojilni konzorcij. Za posojilo se izdajo petodstotni zakladni listi, ki se bodo plačali v zlatu.

Dunajska borza je za tri dni, od 26. do 29. julija, prekinila poslovanje, da ne bodo gospodarski interesi trpeli preveč škode.

Vojvoda Putnik.

Šef srbskega generalnega štaba vojvoda Putnik je bival s svojo hčerjo v soboto opoldne še v zdravilišču v Gleichenbergu pri Gradcu. Odpravil se je čez Ogrsko v Belgrad. Na postaji Kelenfeld pri Budimpešti so ga pa ob 10. uri zvečer budimpeštanski detektivi pod vodstvom dr. Nagyja aretirali. Putnik je bil potegnil revolver, ko so detektivi obdali vagon, in se je hotel ustreliti. Policaji so ga pa še pravi čas prijeli, mu vzeli orožje ter njega in njegovo hčer, ki je na glas jokala, posadili v avtomobil in odpeljali v vojaški kazino v Budimpešti. Povedali so mu da ostane na višje povelje vjetnik, dokler ne bode vojna končana. Putnikovo hčer so spravili v neki hotel v Budimpešti.

Pozneje so se premislili in so dali prostost vrhovnemu poglavarju srbske armade. S posebnim vlakom v salonskem vozu se je odpeljal v Belgrad.

Jovanovič, srbski poslanik na Dunaju, je dne 26. julija opoldne dobil svoje pose in je odpotoval v Srbijo. S tem je bilo rečeno, da nehajo zveze in da bo začel govoriti meč.

Oboroževanje Srbije.

Srbija se oborožuje z velikansko naglico. Glavne njene armade se zbirajo v Stari Srbiji med mesti Kragujevac—Kraljevo—Kruševac. Na meji ob Drini so čete prostovoljcev. Ob bosenski meji se noč in dan popravljajo trdnjave. Tu je zbrana

donavska divizija. Njen načelnik je general Jan-kovič, predsednik „Narodne Obrane“. Zveza med Belgradom in Zemunom je popolnoma pretrgana. Vlaki več ne vozijo čez most v Zemun.

Srbski častniki.

V Srbiji imajo glavno besedo častniki. Ti diktirajo politiko, ti so voditelji „Narodne obrane“, društva za srbsko propagando na zunan, ti so tudi prisilili vladu, da je dala Avstriji nepovoljen odgovor. Modri Pašič, ki je želel Avstriji ustreči, je moral umolkniti. Srbsko ljudstvo ni bilo v Belgradu prej nič navdušeno za vojno, še-le častniki so ga shujskali in to je vplivalo na dvor. Častniki so hoteli preprečiti preiskavo, ki bi dokazala, da je „Narodna obrana“ sokriva umorov v Sarajevu. Zato so v govorih na ulici dvignili ljudstvo in razširjali po Belgradu vest, da bode Rusija precej prihitela Srbiji na pomoč, da sta Rusija in Francija že storili korake pri avstrijski vladi in da Rusija celo zahteva vojno.

Srbska vojska.

Srbska vojska se lahko naglo skliče in ima moderno orožje, namreč Mauserjeve repetirke, katerih kaliber ima sedem milimetrov. S strelivom je Srbija dobro založena. Artilerija ima moderne brzostrelne topove, zistema Schneider-Creuzot, Črna vojna ima pa puške in topove starih sistemov. Redni srbski vojski se pridružijo še prostovoljci, ki so nastopali tudi zadnja leta na bojiščih. Da se srbska vojska, četudi se ji priznava dobra organizacija, z veliko avstrijsko vojsko meriti ne more, je ob sebi umevno. Ko bi Avstrija na noge postavila le pol milijona mož, lahko Srbijo premaga.

Moč Srbije.

Srbija ima 80.000 kvadratnih kilometrov površine in nekaj nad 4 1/4 milijona prebivalcev. Po zadnji vojni je pridobila 32.000 kvadratnih kilometrov in 1 1/2 milijona prebivalcev t. j. za tri kranjske dežele. Letni proračun znaša v Srbiji 130 milijonov kron in od tega se porabi 30 milijonov za redne vojaške potrebščine. Srbska vojska obsega redno armado, potem armado rezervistov in črno vojno. Prva dva oddelka sta imela prej po 5 divizij, skupaj 200.000 mož, in sedaj pride iz Nove Srbije še 5 divizij, ki se ne bodo mogle dosti porabiti, ko bodo morale na svojem mestu ostati, da bodo na straži proti Bolgarom. V boj proti Avstriji bi tedaj mogla Srbija postaviti 230.000 mož brez črne vojne, ki se navadno ne odpošilja na bojno polje.

Črna Gora.

Kronski svet na Cetinju je sklenil splošno mobilizacijo. Črnogorci postavijo na noge kakih 30.000 mož.

Izvoz konj iz Avstrije v Srbijo je prepovedan. Županstva ne smejo izdajati potnih listov.

Kaj pa druge države?

V Berlinu so listi precej izdali posebne izdaje in velika množica je šla manifestirat pred avstrijsko poslaništvom. Prikazal se je na balkonu poslanik Szögyeny-Marich in se je zahvalil.

Tudi bolgarski listi so jasno izrazili zadovoljstvo, da je Avstrija trdo prijela Srbijo in da se je začela oboroževati.

V Romuniji je mnogo listov priznalo, da je Srbija zakrivila ostro postopanje Avstrije, ki je bila dolgo časa preveč prizanesljiva. Istega mnenja so časniki v Turčiji.

Nemčija dela na to, da bi se vojna omejila na Avstrijo in Srbijo in da bi njej kot zaveznici ne bilo treba vmes posegati, sicer so pa Nemci v rajhu zelo veseli, da Avstrija gre na vojno.

Anglija hoče ostati nevtralna; ni ji všeč, da je Srbija s svojim vedenjem povzročila požar, ki spravlja v nevarnost „Status quo“ na vzhodu.

Italija je sporočila avstrijski vladi, da se bode za slučaj vojne s Srbijo držala mirno in prijateljsko, kakor se spodobi zaveznici.

Kaj pa Rusija? Rusija in Francoska sta sprva namignili Srbiji, da ji utegneta pomagati in sta se izrekli proti postopanju Avstrije. Ruski ministrski svet je sklenil, da je dolžnost ruske vlade, prisiliti Avstrijo, naj prijenja. Car je imenoval gojence kadetskih šol, ki so dovršili študije, za častnike. Ruska armada se že dolgo časa pripravlja za vojno. Ruski listi so zagnali velik šum, ko je Avstrija prijela Srbijo, in so zahtevali, da naj Rusija nastopi. Veliki poulični nemiri delavcev, ki so pokončali po Petrogradu polovico voz, so vendar navdušenje za vojno precej ohladili. Govori se, da je tudi francoski predsednik Poincaré v Petrogradu delal na to, da bi ne nastala evropska vojna. Ako bi bila Rusija od Avstrije napadena, potem bi pač tudi Francija kot zaveznica morala iti Rusiji na pomoč. Dokler pa Rusije nihče ne napade, nimajo Francozi nobene obveznosti. Ko bi ruski car ukazal napasti Avstrijo, bi Rusijo napadla Nemčija kot zaveznica Avstrije in v tem slučaju bi morala nastopiti tudi Francoska in na strani Avstrije Italija. Potem bi se Evropa spremenila v morje krvi. Upamo, da zaradi male Srbije do tega ne pride.

Bolgarija.

Bolgarski častniki, ki se mudijo v Petrogradu, so dobili poziv, da naj se vrnejo domov. Ruski poslanik v Sofiji je bolgarski vladi sporočil, da Rusija ne mara, da bi se Bolgarija vmešavala v avstrijsko-srbski konflikt.

Stavke v Rusiji.

V Varšavi stavkajo delavci 50. tovarn, njih število znaša 15.000. V Petrogradu so v nekaterih tovarnah in tiskarnah začeli z delom.

Srb na Dunaju.

V ljudskem vrtu na Dunaju je neki srbski dijak, ko je ljudstvo odpelo cesarsko himno, zaklical: „Fej!“ Ljudje so ga popadli in tako namlatili, da so ga težko ranjenega prepeljali v bolnišnico.

Srbska narodna skupščina se je sestala včeraj v Nišu.

Namesto umrlega Hartwiga je bil za ruskega poslanika v Belgradu imenovan knez Trubeckoj, ki je izvrsten diplomat, pa ni Avstriji sovražen. Njegova obitelj ima v Rusiji veliko veljavo.

V Petrogradu in Moskvi je zaradi nemirov proglašeno izjemno stanje. — Na Dunaj je došel ruski poslanik Šebeko.

Francoski predsednik Poincaré je šel iz Petrograda obiskat švedskega kralja Gustava. V Stockholmu so ga slovesno sprejeli.

Egiptovskega Khediva je mlad Egiptčan napadel. Večkrat je ustrelil iz dveh revolverjev nanj in na njegovega zeta in ju je lahko ranil. Adjutant je napadalca usmrtil.

Ustavljene listi. Državna oblast je ustavila srbofilska lista „Dan“ in „Glas Juga“ in socialno-demokratska lista „Zarja“ in „Rudar“. Ti listi ne smejo več izhajati.

«Poboljšani list.» „Slovenski narod“ je 14 dni lajal nad shodom v „Unionu“, ker se je ondi Slovenska Ljudska Stranka krepko postavila proti Srbom in obsodila zločin. „Narod“ je pisal dne 8. julija: „Šusteršičeve hujskarije na nedeljskem shodu v katoliškem hotelu „Unionu“ morajo presedati vsakemu razsodnemu človeku. Nekronani vojvoda kranjske kronovine je oblekel plašč žalujočega patrijota, da je zamogel ugoditi svoji srčni potrebi, da z ubranimi psovki hujska nerazsodno množico zoper pravoslavne Srbe in zoper srbsko državo, ki ima pri sarajevskem atentatu toliko opraviti, kakor dr. Šusteršič pri iznajdbi smodnika. Voditelj klerikalne stranke se zelo moti, če meni, da mu bo slovensko ljudstvo — sedlo na te limanice.“ V takem in še hujšem tonu je šlo dan za dnevom naprej. Sedaj se je pa obrnilo. „Narod“ se je poboljšal. Včeraj je prinesel na prvem mestu to-le naznanilo: „Nastale so razmere, vsled katerih bo avstrijsko cesarstvo morda primorano poseči po orožju. Ob sebi je umljivo, da izginejo v takem položaju vsa politična nasprotja in da stoji vse prebivalstvo krepko in enodušno na strani domovine, v stari že neštetokrat dokazani zvestobi do cesarja in do države. Srbija ni dala zadoščanja, ki ga je naša država zahtevala po vsi pravici. Naj se zdaj zgodi kar hoče, z vsemi drugimi narodi vred bomo tudi Slovenci z navdušenjem izpolnjevali vse svoje patriotične dolžnosti. Za našo monarhijo se je pričela nova velika doba, morda stojimo pred svetovnozgodovinskimi dogodki, najbolj razveseljivo pri tem je dejstvo, da smo vsi navdani enega duha; vse za Avstrijo!“

V Kranju je spremila na kolodvor vpoklicance brezštevilna množica. Igrala je na kolodvoru kranjska godba. Vse je bilo navdušeno. Tekle so seveda tudi solze.

Straženje železniških prog. C. kr. vlada je izdala sledeče obvestilo: V svrhu varstva železniških prog se je uredilo, da bodo železnice zastražene po vojaških stražah. Da se preprečijo nezgode, opozarja se občinstvo, da imajo straže strogi nalog, takoj uporabljati orožje proti vsakemu, kateri se ne bi ustavil na prvi tozadevni poziv.

Dober ponedeljek so imeli včeraj kranjski trgovci. Ljudje so se dobro zakladali z živili. Cena moki je poskočila za 12 K in še narašča, kar ni pravilno. Ljudje se pritožujejo.

V Lešah je č. g. poslanec Piber 26. julija na javnem shodu z živimi barvami dvestoterim vernim poslušavcem iz domače, kovorske in begunjske občine naslikal grozne sadove nesrečne velesrbske ideje. Ker je mnogo poslušalcev imelo že vojne pozivnice v žepih, so spretnim izvajanjem še bolj zvesto sledili. — Gasilska veselica je zavoljo mobilizacije izostala.

ZADNJE VESTI.

Dunaj, 27. julija. V odgovoru srbske vlade se na videz kaže pripravljenost, izpolniti avstrijske zahteve, v resnici je pa nota polna hinavskega zavijanja, na nekatere točke se pa nič ne odgovarja, zlasti ne na to, da mora Srbija prenehati z vso svojo propagando v Avstriji. — Grška vlada je obljubila popolno nevtralnost.

Dunaj, 27. julija. Pri Temes-Kubinu so padli prvi strelji. Srbski vojaki so streljali na avstrijske ladje na Donavi. Naši vojaki so odgovorili z ognjem. Na obeh straneh je baje nekaj izgub. Od druge strani se sporoča, da je to izmišljeno.

Dunaj, 27. julija. V Zemunu so avstrijski patrolni čolni zaplenili dve srbski ladji, ki sta hoteli vtihotapiti Srbom vojne potrebščine.

Zemun, 27. julija. Včeraj je izdal srbski kralj manifest, v katerem pravi, da se zanaša na Boga, na pravico in prijateljstvo veselih.

Marienburg, 27. julija. Tu so aretirali srbskega generala Marinovića, potem mu pa dovolili, da se je odpeljal na Dunaj.

Petrograd, 27. julija. Srbska vlada je sklenila, da naprosi laškega kralja za posredovanje. Ruski listi dolžijo nemškega cesarja, da je kriv, ako bode propadla evropska civilizacija.

Rim, 27. julija. Rusija poskuša napraviti Italijo, da bi posredovala. Upa se, da bode Avstrija posredovanje Italije sprejela.

Ischl, 27. julija. Cesar se namerava preseliti v Budimpešto, da bode bliže dogodkom.

Zagreb, 27. julija. Več srbskih vojakov je ušlo čez mejo v polni uniformi.

Dunaj, 27. julija. Precej gotovo je, da bode vojna lokalizirana na Avstrijo in Srbijo.

Dunaj, 27. julija. Črnogorci hitro utrjujejo Lovčen. Kralj Nikolaj odpotuje z vlado v Podgorico. Pri Plevlju imajo črnogorske čete stik s srbskimi četami.

Dunaj, 27. julija. Še je mogoče, da ne bo vojne. Nemški cesar je poslal k ruskemu carju posebnega odposlanca, ki naj bi ga nagovoril, na mir. Zunanji minister Sasonov je v dogovoru z Berlinom, Londonom in Parizom, da bi se poverilo Italiji posredovanje pri Avstro-Ogrski. Srbija je baje pripravljena podvreči se vsem zahtevam Avstrije, katere odobré velevlasti. Sir B. Grey naj bi sklical konferenco poslanikov, da se poizkusi posredovanje. Ako bi avstrijska vojska prekoračila mejo, se namerava srbska vojska sprva umikati, četudi je sklicala pod orožje vse moške od 18. do 60. leta. Avstrijski podaniki še vedno dohajajo iz Belgrada v Zemun v velikem številu.

Razglas.

Kakor se nam poroča, se trosijo okoli vesti, da je denar, naložen v hranilnicah in posojilnicah sploh v denarnih zavodih v nevarnosti, ako izbruhne vojna. To beganje ljudstva je vse obsodbe vredno, kajti denarja, ki je naložen v denarnih zavodih, ne more vzeti nihče in tudi vojska ne. Naj se pripeti v državi karkoli, denarnim zavodom zaupani denar ostane nedotaknjen in nobena moč ne bi mogla in smela poseči po njem. To se nam zdi potrebno dati javnosti v vednost ter svarimo vsakega, vznemirjati ljudstvo, ga hujskati in pripravljati do tega, da iz popolnoma neutemeljene in prazne bojazni zahteva svoj denarnemu zavodu zaupani in tu slej ko prej najvarnejše in dobičkanosno naloženi denar nazaj. Proti vsakomur, ki bi razširjal kateere koli vznemirjajoče, lažnjive vesti, se bo najostreje kazensko postopalo.

C. kr. okrajno glavarstvo v Kranju,
dne 26. julija 1914.

Iz proste roke se proda zelo prostorna, za vsako obrt pripravna

 **HIŠA**

v Kranju pod mestom št. 18.

Več se izve pri lastnicih istotam.

**Radi opustitve trgovine
POPOLNA RAZPRODAJA**

čevljev in čevljarskih potrebščin. Proda se tudi še skoraj nova fina trgovska oprava.

**Razprodaja se bo uršila
:: do 5. avgusta 1914. ::**

Marija Pollak,
Kranj, Glavni trg 130.